

ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕВАГ СИСТЕМИ ЗБАЛАНСОВАНИХ ПОКАЗНИКІВ ПОРІВНЯНО З ТРАДИЦІЙНИМИ КОНЦЕПЦІЯМИ

*студентка Мироненко Т.М.
(науковий керівник ст. викл. Михайленко Д.Г.)*

В останні роки у західній економічній літературі дедалі частіше можна зустріти критику традиційних фінансових показників як основи для прийняття управлінських рішень, джерелом яких є система бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Ця критика спрямована на ретроспективний характер цих показників, що значно зменшує їхню цінність для прийняття стратегічних управлінських рішень. Про це свідчать праці К. Мерчанта, Б. С. Чакраварті, Дж. Деардена, Р. С. Каплана та Д. П. Нортон. На їхню думку, надмірне акцентування уваги компанії на досягненні і підтриманні короткострокових фінансових результатів може призвести до надінвестування у вирішення короткострокових проблем і до недостатнього інвестування у довгострокове створення цінностей, особливо у нематеріальні активи, які сприяють зростанню компанії у майбутньому. В умовах динамічного розвитку економіки дедалі більшого значення набувають інформаційні технології та інтелектуальний капітал.

Традиційна система управління ґрунтується лише на фінансових оцінних методиках (система контролінгу) і зазвичай передбачає використання моделі повернення інвестицій, розробленої на початку минулого століття фірмою «DuPont». Ця модель добре працює, коли охоплюється більшість складових до створення вартості. Під час збільшення інвестування капіталу в інформаційні технології, в удосконалення характеристик та взаємозв'язків, які не можуть оцінюватися в традиційній фінансовій моделі, така система стає дедалі менше ефективною. На сьогодні відомі кілька альтернативних моделей управління підприємств на основі системи збалансованих показників. Але першою і однією з найцікавіших була і на сьогодні залишається BSC-модель, яку запропонували Р. Каплан і Д. Нортон. Вони вели дослідження, яке тривало протягом року і мало на меті пошук нових альтернативних методів вимірювання ефективності, що ґрунтуються на нефінансових показниках.

Головна гіпотеза проекту звучала як "методика оцінки ефективності діяльності підприємства, що ґрунтується виключно на фінансових показниках, не забезпечує зростання майбутньої економічної цінності організації".

Протягом тривалих обговорень і дискусій було вироблено основу цієї моделі, що ґрунтується на чотирьох складових (проекціях) — фінанси, маркетинг, внутрішні бізнес-процеси, персонал. Таким чином, система дістала назву "збалансованої", оскільки ґрунтувалася на комплексному підході до оцінки як матеріальних, так і нематеріальних активів.

Система збалансованих показників ефективності (Balanced Scorecard), як назвали її автори, має незаперечні переваги порівняно з традиційнішими концепціями, використовуваними для комплексної оцінки діяльності підприємства, і має надзвичайну користь як обліково-аналітичний інструмент.

Концепція BSC вигідно відрізняється від інших концепцій тим, що фінансові й нефінансові індикатори інтегруються з урахуванням причинно-наслідкових зв'язків між результируючими показниками і ключовими факторами, під впливом яких вони формуються. За словами професора Хайді Неррекліт, «BSC- це інструмент, що систематично розширює сфери виміру, які традиційно зв'язували з обліком».

На нашу думку, найголовнішою особливістю та перевагою системи BSC є те, що вона тісно пов'язана з бізнес-процесами, які спрямовані на задоволення потреб клієнтів, і до яких залучені всі співробітники підприємства. BSC-модель є елементом добре розробленої системи контролінгу й орієнтує керівництво підприємства на адекватний стратегічний розвиток, на відміну від традиційного управління, яке, як правило, сконцентроване на фінансових показниках. BSC-модель віддзеркалює розширення інформаційних можливостей системи управління шляхом додавання саме нефінансових показників у систему оцінки результатів діяльності підприємства для досягнення цілей управління.

Поки що найперспективнішою з-поміж всіх концепцій залишається Система збалансованих показників (BSC-модель), що дає змогу трансформувати конкретну діяльність і стратегію в достатньо повний набір показників, які фактично утворюють систему стратегічного контролінгу й управління підприємством.